

Jongeren aan het woord: toekomstdromen voor het Gronings aardbevingsgebied

Masterthesis

Lotte Stelpstra

S2126222

Thesisbegeleider: Dr. A.E. Zijlstra

Tweede beoordelaar: Dr. J. Luijkx

Track: Orthopedagogiek

Datum: 1 mei 2020

Abstract

Object: The area in Groningen (The Netherlands) where earthquakes caused by gas extraction reoccur, is simultaneously dealing with liveability issues and low socioeconomic status compared to the national average. These problems compel the region to formulate a vision for the future of the region. Young people living in the area wish to participate more in social issues taking place there. The object of this study is to collect the wishes of young people growing up in the earthquake area about what they find important for their future in Groningen.

Method: By means of 229 focus groups, 815 young people have spoken about their future in Groningen. These focus groups took place during the 'JongerenTop' (Young people's summit) in Groningen. Young people have written down their wishes for their future in Groningen. These wishes were coded according to the Grounded Theory Method (Glaser & Strauss, 1967). The codes were clustered into themes.

Results: Eleven themes arise from the data: nature, liveability, recreation, norms and values, environment, energy, earthquakes, health, education, finances and participation. The region-specific issues become apparent in the opinions of the young people. Also, it appears from the analysis of the results that climate related themes as nature, environment and energy are written down often by young people. In addition, young people focus on citizenship and want to participate more actively in society. The wishes the young people have for their future show that young people are creative and unfiltered thinkers (Gregory & Greenway, 2017).

Implications: This study can be used by policy makers and people who are interested in young people's participation.

Samenvatting

Aanleiding: Het aardbevingsgebied in Groningen kampt naast aardbevingen ook met leefbaarheidsproblemen door bevolkingskrimp en een relatief lage sociaal economische status ten opzichte van het nationaal gemiddelde. De regio Groningen denkt vanwege deze problemen na over een toekomstvisie. De jongeren in het gebied willen meer participeren bij de maatschappelijke kwesties die daar spelen. Doel van dit onderzoek is om de wensen van jongeren die opgroeien in het aardbevingsgebied in kaart te brengen - wat zij belangrijk vinden voor hun toekomst in Groningen.

Methode: Middels 229 focusgroepen is gesproken met 815 jongeren over hun toekomst in Groningen. Deze focusgroepen vonden plaats tijdens de JongerenTop in Groningen. De jongeren hebben voor hun

toekomst in Groningen wensen opgeschreven. Deze wensen zijn gecodeerd via de Grounded Theory Methode (Glaser & Strauss, 1967). De codes zijn geclusterd in thema's.

Resultaten: De jongeren dragen elf thema's aan die zij belangrijk vinden voor hun toekomst in Groningen: natuur, leefbaarheid, recreatie, normen en waarden, milieu, energie, aardbevingen, gezondheid, onderwijs, financiën en participatie. Wensen ten aanzien van de specifieke problemen waar de regio mee kampt komen naar voren in de meningen van jongeren. Ook komt uit de analyse van de resultaten naar voren dat klimaatgerelateerde thema's als natuur, energie en milieu door jongeren veelvuldig als thema genoemd. Jongeren geven daarnaast aan dat ze aandacht hebben voor burgerschapsvorming en willen actiever maatschappelijk participeren. In dit onderzoek is terug te zien in de wensen voor de toekomst die jongeren aandragen dat jongeren creatief en ongefilterd denken (Gregory & Greenway, 2017).

Implicaties: Deze studie kan gebruikt worden door beleidsmakers en geïnteresseerden in participatie van jongeren.

Inleiding

In het Noordoosten van Groningen spelen verschillende problemen die de jongeren die daar opgroeien raken in hun dagelijks bestaan. Jongeren worden geconfronteerd met aardbevingen als gevolg van gaswinning met schade aan huizen en gebouwen als gevolg. De regio kampt daarnaast met problemen met de leefbaarheid vanwege bevolkingskrimp. In het gebied buiten de stad Groningen trekken jonge mensen weg en is sprake van vergrijzing (Sociaal Planbureau Groningen, z.d.). Tevens wonen in het gebied relatief veel kinderen die opgroeien in een gezin dat gebruik maakt van bijstand en ligt de score voor sociaal economische status in het Noordoosten van Groningen relatief laag ten opzichte van het landelijk gemiddelde (Nationaal Programma Groningen, 2018). Deze problemen maken dat de regio gedwongen wordt na te denken over hoe de toekomst van de regio eruit gaat zien. De overheid heeft een Nationaal Programma Groningen ontwikkeld om te investeren in de leefbaarheid in Groningen. Het programma is een meerjarenplan met investeringen gericht op de lange termijn. De mensen die van de investeringen het meeste zullen merken, zijn de jongeren en kinderen van nu. Daarom is het van belang om de jongeren te betrekken bij de plannen van de toekomst van Noordoost Groningen en te weten wat jongeren belangrijk vinden voor hun toekomst in Groningen.

Het betrekken van jongeren bij besluitvorming wordt in de literatuur participatie genoemd (Hart, 1992). Participatie kan een middel zijn om erachter te komen wat jongeren willen en belangrijk vinden. In het besluitvormingsproces ten aanzien van beleid is vaak nog geen ruimte voor de inbreng van kinderen (Timmerman, 2009). Kinderen hebben echter wel recht op participatie bij beslissingen die hen aangaan, dit is vastgelegd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is in artikel 12 lid 1 (Verenigde Naties, 1989). Kinderen hebben recht op het geven van hun mening en op informatie om hun mening te kunnen vormen (Verenigde Naties, 2013).

Onderzoek naar participatie van kinderen is veelvuldig gedaan voor individuele besluitvormingsprocessen, zoals in de jeugdzorg en pleegzorg. Daaruit blijkt dat kinderen het belangrijk vinden dat hun mening gehoord wordt (Horwath, Kalyva & Spyru, 2011). Ook geven kinderen aan dat participatie pas tot stand komt als er wederzijds vertrouwen is tussen volwassenen en kinderen (Cossar, Brandon & Jordan, 2014). Er is echter nog beperkt onderzoek gedaan naar participatie van kinderen bij beleidsvorming door

overheidsinstanties (Crowley, 2015). Uit het onderzoek dat hiernaar wel is gedaan, blijkt dat vaak onduidelijk blijft in hoeverre de bijdragen van kinderen het beleid hebben beïnvloed (Byrne & Lundy, 2013). Het succes van participatie wordt echter niet alleen gezocht in de politieke beïnvloeding, maar ook in het ontwikkelen van goed burgerschap, zelfvertrouwen en horizonverbreding van de kinderen (Crowley, 2015). Uit onderzoek van Drakeford et al. (2009) naar participatie van kinderen blijkt dat kinderen zelf aangeven dat ze behandeld worden met respect en zien dat hun bijdrage wordt gewaardeerd belangrijker vinden dan het hebben van een beslissende rol. Onderzoek van Shier et al. (2014) wijst er echter op dat het nakomen van afspraken en het monitoren daarvan van wezenlijk belang is voor het succes van participatie. Waar de auteurs het over eens zijn, is dat het van belang is om kinderen een stem te geven.

Literatuur over de vraag wat jongeren in het algemeen belangrijk vinden voor hun toekomst is beperkt aanwezig. Wel is er in 2008 een internationale studie gedaan in zes landen die de wensen en angsten van kinderen voor de toekomst onderzocht (Holden, Joldoshalieva & Shamatov, 2008; Huh, 2008; Naval & Reparaz, 2008; Dean, 2008). Bepaalde thema's werden door alle kinderen aangereikt, maar de mate waarin deze belangrijk werden gevonden verschilden van land tot land en weerspiegelden de situatie en de specifieke problemen in het land. Zo maakten kinderen in Engeland en Zuid-Afrika zich met name zorgen over criminaliteit en geweld, waar kinderen uit Kirgizië zich zorgen maakten over natuurrampen. Deze zorgen weerspiegelden de actuele maatschappelijke thema's van de landen (Holden, Joldoshalieva & Shamatov, 2008). In Zuid-Korea vonden kinderen nationalisme en milieu belangrijke lokale wensen, wat verklaard kan worden door de verdeelde natie en het verlies van natuur door de snelle economische groei (Huh, 2008).

Ook het aardbevingsgebied in Groningen heeft te kampen met bijzondere omstandigheden, waaronder de chronische ramp van de aardbevingen, de achtergrond van lage sociaaleconomische status, leefbaarheidsproblemen en de investeringen die in de regio worden gedaan. Vanwege de specifieke problemen is het belangrijk om onderzoek te doen naar de jongeren die in dit gebied opgroeien. Dit onderzoek geeft een stem aan jongeren in het aardbevingsgebied van Groningen over de vraag wat zij belangrijk vinden voor hun toekomst. Uit eerder onderzoek blijkt dat kinderen uit het aardbevingsgebied zich niet gehoord voelen (De Kinderombudsman, 2017 en Zijlstra et al., 2019). Dit onderzoek geeft gehoor aan die oproep. Er is nog niet eerder onderzocht wat de jongeren in Groningen te

zeggen hebben over hun wensen voor hun toekomst. Daarnaast kan het onderzoek ook dienen als pilot voor onderzoek naar wat jongeren in het algemeen belangrijk vinden voor hun toekomst. De vraag die in dit onderzoek centraal staat is “Wat vinden jongeren uit het Gronings aardbevingsgebied belangrijk voor hun toekomst in Groningen?”.

Methode

Design

Het onderzoek betrof een kwalitatieve studie. De data is verzameld op een jongerentop die 7 juni 2019 in Noordoost-Groningen plaatsvond. Tijdens de jongerentop zijn in focusgroepen ideeën van jongeren geïnventariseerd over hun toekomst in Groningen. In deze kwalitatieve studie wordt beoogd om overzicht te geven van de aangedragen ideeën van jongeren voor hun toekomst.

Populatie

Inclusiecriteria voor de jongeren die meededen aan de jongerentop waren jongeren die binnen de leeftijdsgroep van 12 tot 18 jaar vallen en woonachtig zijn binnen het aardbevingsgebied.

Werving onderzoeksgroep

Voor de deelname van jongeren aan de jongerentop zijn jongeren geworven uit zes gemeenten in het aardbevingsgebied in Groningen. Dit waren de gemeenten Loppersum, Appingedam, Delfzijl, Midden-Groningen, Het Hogeland en voormalig gemeente Ten Boer. Er is op drie manieren geworven. Ten eerste zijn aan alle 30.000 jongeren in het gebied persoonlijk geadresseerde brieven gestuurd via hun gemeente, met de oproep om zich in te schrijven voor de jongerentop via een open inschrijving. Ten tweede is er ruchtbaarheid gegeven aan de open inschrijving via flyers, posters op jeugdsozen en berichten in de plaatselijke media. Ten derde zijn in de zes gemeenten alle middelbare scholen benaderd met als doel om voltallige klassen aan de Jongerentop deel te laten nemen in het kader van burgerschapsvorming. Van de zeven middelbare scholen werkte één school niet mee en een andere school liet de inschrijving aan de jongeren zelf. Op zes scholen hebben medewerkers van de JongerenTop een presentatie gegeven in de klassen over de JongerenTop. Vijf hebben klassen aangemeld voor deelname. De school besloot voor welke klassen de JongerenTop in het onderwijsprogramma werd opgenomen wat er in resulteerde dat vooral eerste- en tweedeklassen naar de jongerentop zijn geselecteerd. Examenklassen en bovenbouwklassen konden geen lessen missen in het reguliere onderwijsprogramma.

Samenstelling onderzoeksgroep

In totaal deden 815 jongeren (N=815) mee aan de jongerentop, waarvan 650 jongeren (n=650) zijn aangemeld als klas en 165 jongeren (N=165) via de open inschrijving.

De jongeren die via scholen zijn aangemeld zijn afkomstig uit 37 verschillende klassen, waarvan 33 klassen voltallig aanwezig waren en van vier was een deel van de klas aanwezig. De leeftijd van de jongeren lag tussen de 12 en 18 jaar en ze kwamen uit het gehele aardbevingsgebied; uit de gemeenten Loppersum, Appingedam, Delfzijl, Midden-Groningen, Het Hogeland en voormalig gemeente Ten Boer. Wat opleidingsniveau betreft zijn er 24 VMBO-klassen gestuurd, zeven HAVO/VWO-klassen en van zes klassen is het niveau onbekend. Het ging om 22 eerstejaars klassen, elf tweedejaars klassen, twee derdejaars klassen en twee vierdejaars klassen. Op de JongerenTop hebben de jongeren in 229 focusgroepen hun ideeën over de toekomst van Groningen gedeeld en opgeschreven op een flipover. Deze 229 flipovers zijn in dit onderzoek geanalyseerd.

Onderzoeksprocedure

Na aanmelding voor deelname aan de jongerentop werden jongeren uitgenodigd voor de jongerentop en kregen ze specifieke informatie. Tijdens de bijeenkomst werden 229 focusgroepen gevormd bestaande uit vier tot acht personen. Incidenteel bestond een groep uit meer of minder personen. De samenstelling van de groepen werd aan de jongeren zelf overgelaten, om zo veiligheid te creëren voor de jongeren om te praten. Wel werd vereist dat jongeren van minimaal drie verschillende scholen een focusgroep vormden. De gespreksleiders van de focusgroepen hadden een protocol voor de gesprekken. Het protocol schreef een faciliterende rol voor die zo min mogelijk inhoudelijk invloed uitoefende. Daarnaast schreef het voor om jongeren te stimuleren om hun ervaringen en wensen te delen, om door te vragen en iedereen aan bod te laten komen. De gespreksleiders legden de gespreksregels uit, te weten naar elkaar luisteren, elkaar uit laten praten en elkaars bijdragen respecteren. De gespreksleiders waren er verantwoordelijk voor dat de ideeën werden opgeschreven.

In het eerste deel van de bijeenkomst stond de vraag 'Wat vind jij belangrijk voor jouw toekomst in de regio?' centraal. Dat wat ze belangrijk vonden, vulden de jongeren in via mentimeter. Mentimeter is een digitale app die antwoorden die zijn ingevuld omzet naar een grafische weergave, zoals een woordweb. Scheldwoorden werden weggefilterd. Deze

grafische weergave van de antwoorden werd direct gepresenteerd. In het tweede deel koos elke focusgroep één van de gepresenteerde thema's uit de mentimeter om te bespreken. De vraag die in dit tweede deel van de bijeenkomst centraal stond was: 'Als je kijkt naar jullie gekozen thema, hoe ziet dit er uit in 2040?' De ideeën hebben de focusgroepen uitgewerkt op een papier. Op deze wijze zijn er 229 papieren verzameld, die de basis vormen van het huidige onderzoek.

Data-analyse

De tekst op de flipovers is inductief gecodeerd met Atlas.ti volgens de *grounded theory* methode (Glaser & Strauss, 1967). Uit de 229 papieren zijn aselect 22 papieren gekozen en inductief gecodeerd met open coding en selective coding. Subcodes zijn geclusterd of samengevoegd tot codes waaruit een codeboek is opgesteld. Aan de hand van het codeboek zijn vervolgens alle 229 papieren gecodeerd. Nieuwe codes zijn toegevoegd als tijdens het codeerproces informatie niet gedekt werd door een code. Wanneer deze nieuwe codes consequenties hadden voor eerder gecodeerde papieren, is de codering van die papieren aangepast. Bij het vaststellen van het codeboek zijn de codes geclusterd en ondergebracht in thema's. Vervolgens is per code uit het codeboek vastgelegd op hoeveel flipovers een code genoemd is. In de resultaten is weergegeven hoe vaak een code of thema genoemd is op een flipover. Op een flipover kunnen meerdere codes en thema's toegekend worden. Tijdens de analyse is saturatie opgetreden in de data uit de flipovers. Op deze manier is een zo volledig mogelijk beeld gevormd van alle mogelijke wensen die jongeren hebben, zonder dat er een verband geconcludeerd kan worden tussen jongeren met bepaalde kenmerken en bepaalde wensen die zij hebben. Om de intrabeoordelaarbetrouwbaarheid van het coderingsproces te bepalen zijn vier weken na het coderen tien papieren aselect geselecteerd en opnieuw gecodeerd aan de hand van het codeboek. De uitkomst was een proportieovereenstemming van 72,6%.

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd van wat jongeren belangrijk vinden voor hun toekomst in Groningen. Uit de analyse van de data van de jongerentop komen de volgende elf thema's naar voren: 1) natuur, 2) leefbaarheid, 3) recreatie, 4) normen en waarden, 5) milieu, 6) energie, 7) aardbevingen, 8) gezondheid, 9) onderwijs, 10) financiën en 11) participatie. Een toelichting op deze thema's volgt hieronder. De thema's worden op volgorde van frequentie behandeld waarbij de thema's die door meer focusgroepen zijn genoemd het eerst worden gepresenteerd. De getallen tussen haakjes geven het aantal focusgroepen dat het thema of onderwerp genoemd heeft weer.

1) Natuur

De jongeren vinden natuur een belangrijk thema (n=130). Ze maken zich zorgen over vervuiling in de natuur door plastic (n=61). Jongeren vinden het belangrijk dat er minder plastic wordt gebruikt in de toekomst en dat plastic in de natuur wordt opgeruimd. Ze willen dat in de toekomst plasticgebruik wordt ontmoedigd en alternatieven voor plastic aangemoedigd. Jongeren dragen aan dat mensen en robots het plastic gaan opruimen. Naast vervuiling door plastic, zien jongeren dat de natuur vervuild wordt door ander afval. Jongeren vinden het belangrijk dat de natuur schoon is (n=44). Ze denken dat betere handhaving helpt tegen natuurvervuiling. De jongeren zeggen dat er behoefte is aan meer prullenbakken, met name op plekken waar jongeren veel komen (n=41).

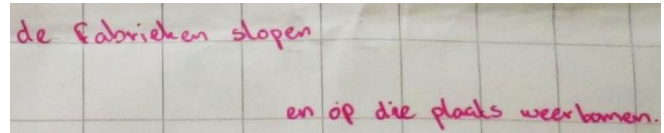
De jongeren vinden het belangrijk dat er meer bomen komen (n=43) (figuur 1) en meer ruimte voor dieren (n=43). Ze willen dat dieren beter beschermd worden en een goed leven leiden. De jongeren vinden het belangrijk dat er meer groen is in de openbare ruimte (n=36). Ze associëren verhoogde leefbaarheid met een beter milieu. In het kader van schone natuur vinden jongeren recycelen belangrijk (n=35). Ze willen dat hergebruik van producten wordt aangemoedigd, bijvoorbeeld door statiegeld en navulverpakkingen.

Jongeren vinden het belangrijk dat oude natuurgebieden worden behouden en nieuwe natuurgebieden worden gecreëerd (n=31). Ook willen ze dat er meer parken komen (n=15). Parken vinden ze een goede manier om meer groen in de omgeving te creëren. Ze vinden het belangrijk dat ze leven in een mooie en schone omgeving (n=14). De natuur moet kleurrijk zijn en het landschap mooier, bijvoorbeeld rondom industrie. Wat betreft bebouwing vinden jongeren dat er prioriteit moet worden gegeven aan natuur (n=12) (figuur

1). Ze willen niet dat er natuur wordt weggehaald om te bouwen of om wegen aan te leggen. Ze roepen op om compact te bouwen, zodat er voldoende ruimte blijft voor natuur.

Tot slot geven jongeren onder het thema natuur aan dat ze zich zorgen maken over de toekomst van schoon drinkwater (n=8) en de toekomst van bijen en insecten (n=4).

Voor deze laatste willen ze dat er in de natuur en in het openbaar groen voldoende bloemen zijn.

Figuur 1. Bebouwing moet plaats maken voor natuur en meer bomen.

2) Leefbaarheid

Jongeren vinden het belangrijk dat de regio Groningen leefbaar is en blijft (n=129). Ze willen dat er voldoende voorzieningen blijven in Groningen, met name in de dorpen (n=58). Ze geven daarbij voorbeelden zoals onderwijs, gezondheidszorg en recreatie.

Leefbaarheid in de regio heeft ook te maken met moderne faciliteiten. Jongeren geven aan dat het internet verbeterd moet worden, voor school, werk en recreatie (n=51). Ook vinden ze technologie belangrijk (n=37). Volgens hen nemen robots in de toekomst meer taken van ons over in huis, in de sport, in het onderwijs en het milieu. Ze willen dat het onderwijs meer ruimte biedt voor technologie en dat er meer werk in technologie komt in Groningen.

Wat betreft voorzieningen willen jongeren dat er in Groningen meer winkels zijn, zoals supermarkten en populaire kledingwinkels in de dorpen (n=24). Een van de voorzieningen die de jongeren belangrijk vinden is goed openbaar vervoer (n=23). Zowel de dorpen onderling moeten goed bereikbaar zijn, als de stad Groningen vanuit de dorpen. Daarvoor moet het openbaar vervoer betaalbaar zijn. De bereikbaarheid zit ook in de infrastructuur in Groningen (n=20). Die moet volgens jongeren meer gericht worden op fietsers en alle wegen moeten goed onderhouden worden.

Qua voorzieningen in de dorpen vinden jongeren het belangrijk dat daar meer populaire fastfoodrestaurants zijn, zoals de McDonalds of de KFC (n=17). De meningen van de jongeren verschillen over hoe de regio er planologisch uit moet zien in de toekomst (n=11). Sommige focusgroepen gaven aan meer grotere steden te willen en andere willen alleen nog kleine dorpen. Jongeren gaven aan dat ze willen dat fabrieken bij elkaar staan zodat er landschap ruimte blijft voor landbouw. Ze vinden het belangrijk dat oude gebouwen

behouden blijven, zodat volgende generaties er ook van kunnen genieten. Ze noemen tot slot dat er meer huizen moeten worden gebouwd in de regio die betaalbaar zijn (n=6).

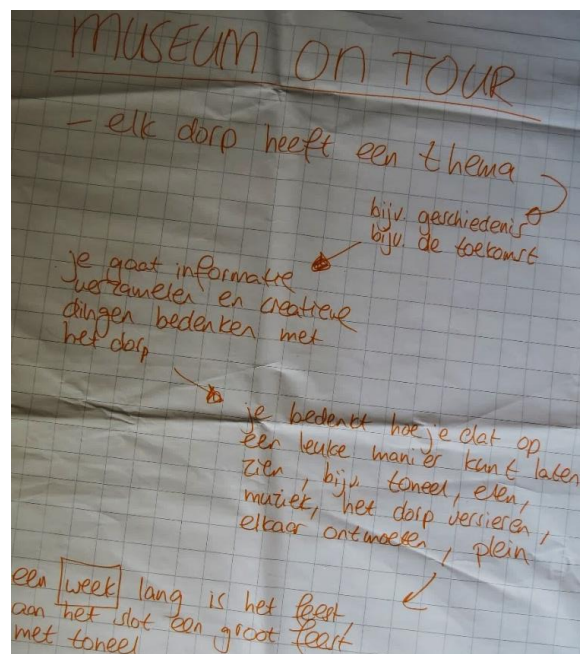
3) Recreatie

Jongeren vinden het belangrijk dat er in Groningen voldoende mogelijkheden zijn om te recreëren (n=126). Voornamelijk sportmogelijkheden vinden ze belangrijk (n=61) (figuur 2). Ze willen dat er meer sportcentra en -verenigingen zijn. Ook noemen ze mogelijkheden voor sport op straat zoals pannakooien. Sport moet financieel bereikbaar zijn voor iedereen. De jongeren vinden het belangrijk dat de recreatie in de buurt is (n=42). Er moet genoeg te doen zijn in de dorpen. Op provinciaal niveau moeten er grotere recreatieve voorzieningen zijn zoals dierentuinen en extreme sporten.

Jongeren willen graag binnen en buiten samen recreëren. Hangplekken zijn belangrijk voor ze (n=34). Ze vinden het belangrijk dat ze een veilige plek hebben waar ze niet gestoord worden. Een plek waar ze zelf kunnen bepalen over regels en over hoe de hangplek eruit ziet (figuur 2). Voor jongere kinderen vinden jongeren het belangrijk dat er meer speelplekken zijn (n=29). De speeltuinen moeten gevarieerd zijn, veilig en schoon. Jongeren vinden het belangrijk dat er na school meer vrije tijd is en dat er activiteiten zijn om te ontplooiën, zoals in de vorm van naschoolse clubs (n=27). Ook willen ze graag dat er evenementen worden georganiseerd in de regio Groningen (n=25). Evenementen die ze zelf voorstellen zijn een museum-dorpentour waarbij dorpen zichzelf kunnen profileren (n=2) en een evenement over aardbevingen of duurzaamheid waarbij bekende influencers komen (n=2) (figuur 3). De evenementen moeten aantrekkelijk zijn voor jongeren.

Figuur 2. Hangplek en sportmogelijkheden

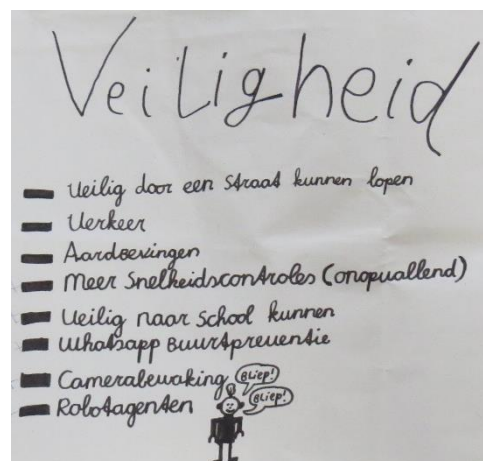
Figuur 3. Museum-dorpentour.

Jongeren vinden het belangrijk dat kinderen minder binnen zitten. Ze willen dat kinderen gemotiveerd zijn om naar buiten gaan. Ze willen natuurrecreatie die uitnodigend is voor kinderen (n=21). De jongeren noemen voorzieningen waar ze hun energie kwijt kunnen zoals klimparken en parken waar ze boomhutten kunnen maken. Tegelijk vinden ze vermaak binnenshuis wel belangrijk. Ze noemen met name digitale vormen van vermaak zoals games en telefoon (n=20). Recreëren in de natuur vinden ze voor iedereen belangrijk (n=16). Ze vinden het belangrijk dat Groningen een plek is waar je goed kunt wandelen, fietsen en vissen. Ook noemen ze moestuinen, stadstuinen en openbaar water waarin je kunt zwemmen.

Tot slot noemen jongeren dat ze kunst belangrijk vinden (n=8) en mogelijkheden om je talenten te ontwikkelen. Specifiek noemen ze dat er meer aandacht zou moeten zijn voor andere talenten dan intelligentie (n=6).

4) Normen en waarden

Jongeren vinden normen en waarden belangrijk (n=108). Het meest genoemd is veilig zijn (n=52). De jongeren dragen een breed spectrum van onderwerpen aan in verband met veiligheid, variërend van fysieke en emotionele veiligheid tot een veilige maatschappij (figuur 4). Ze vinden het belangrijk dat mensen zich op hun gemak voelen. Ook vinden ze het belangrijk dat er naar kwetsbare mensen wordt omgezien (n=28). Ze noemen het belang van goede voorzieningen, apparatuur en sociaal contact voor gehandicapten en ouderen. Ze stellen voor dat jongeren in de toekomst meer contact hebben met ouderen.

Figuur 4. Veiligheid.

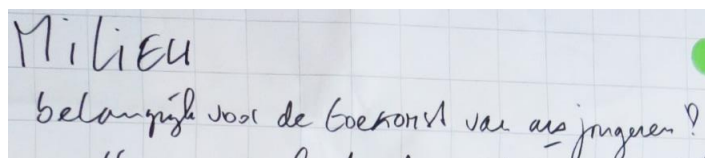
Het is belangrijk om respect te hebben voor elkaar, noemen jongeren (n=25). Ze denken daarbij aan respect hebben voor je medemens, maar ook respect voor bepaalde groepen en ideeën of respect tussen landen. Het is belangrijk om grenzen van anderen te respecteren. Ze noemen dat het daarbij helpt om met elkaar te blijven praten. Sociale contacten dichtbij alsook over de hele wereld zijn belangrijk geven jongeren aan (n=23). Ze willen samen genieten van het leven en elkaar blijven ontmoeten.

Jongeren vinden vrijheid belangrijk (n=16). De vrijheid om te zeggen wat je denkt en te kunnen doen wat je wilt. Ze vinden het belangrijk om zelf te kunnen bepalen, vrije tijd en privacy te hebben. Daarnaast vinden ze het ook belangrijk om samen te werken (n=15). Ze noemen het belang ervan in het algemeen maar ook in de context van maatschappelijke discussies. Mensen moeten naar elkaar luisteren (n=14). Het is belangrijk dat mensen elkaar begrijpen en zich gehoord voelen. Daarbij is het van belang dat men anderen accepteert zoals diegene is en dat iedereen gelijk behandeld wordt (n=14). Jongeren vinden het belangrijk dat er geen geweld meer is (n=14). Jongeren willen dat er in de toekomst in 2040 geen oorlog, discriminatie en gepest op school is. De jongeren willen dat je jezelf kunt zijn (n=13). Ze vinden het belangrijk dat er ruimte is voor gevoelens. Binnen het kader van normen noemen de jongeren ook het onderwerp seks (n=5). Ze noemen dat er andere seksuele normen moeten gelden, zoals openbare naaktheid en polygamie.

5) Milieu

Jongeren vinden het milieu belangrijk (n=106). Ze willen dat er in de toekomst in 2040 een goed milieu is (n=49) (figuur 5). Ze vinden het belangrijk dat de uitstoot van milieuvervuilende gassen vermindert (n=47). Het milieu kan volgens hen minder belast worden als er meer biologische akkerbouw en veeteelt is en minder fabrieken zijn. De jongeren vinden het ook belangrijk dat mensen zelf bijdragen aan het behouden van een goed milieu door minder gas en stroom te verbruiken (n=37). Mensen kunnen ook helpen door zelf bomen te planten in hun tuin en zonnepanelen te installeren. Onder het thema milieu noemen jongeren expliciet dat ze het belangrijk vinden dat er zo min mogelijk CO₂ wordt uitgestoten en dat er meer groen is dat CO₂ kan opnemen (n=19).

De jongeren laten zien dat ze de negatieve invloed van milieuproblemen op wereldschaal zien op het milieu op lokaal niveau (n=16). Ze maken zich zorgen over de leefbaarheid van de aarde. Ze vinden het belangrijk dat de zeeën schoon zijn en dat de luchtkwaliteit wereldwijd goed is. De jongeren dragen oplossingen aan als een grote

Figuur 5. Belang van een goed milieu.

oceanstofzuiger, mensen gelijkmatig verdelen over de wereld of naar een andere planeet gaan. De opwarming van de aarde moet gestopt worden, zodat de zeespiegel niet stijgt en er

geen droogte is. Jongeren vinden het belangrijk dat klimaatverandering wordt tegengegaan (n=14). Ze willen dat er geïnvesteerd wordt in middelen om klimaatverandering tegen te gaan en vinden dat internationaal en nationaal de overheid, het bedrijfsleven en burgers daarin goed moeten samenwerken.

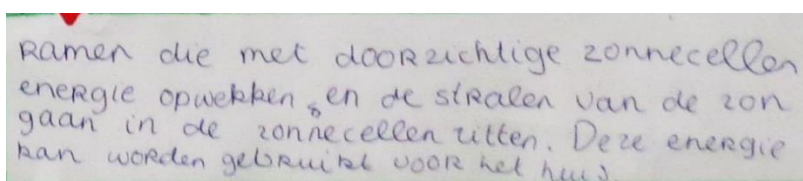
Om het milieu te behouden is het belangrijk dat er bewustzijn is voor duurzaamheid (n=11). Bewustzijn kan gecreëerd worden door confrontatie met de gevolgen van klimaatverandering, door positieve associaties bij duurzaamheid en door mensen te belonen voor duurzaam gedrag. Onder het thema milieu maakt een focusgroep zich zorgen over straling (n=1).

6) Energie

Een volgend thema dat jongeren belangrijk vinden is energie (n=104). Jongeren willen groene energie gebruiken, met name opgewekt door windmolens en zonnepanelen (n=68). Ze willen zonnepanelen op alle daken en geïntegreerd in apparaten. Ze vinden het belangrijk dat er geschikte plekken worden gezocht voor windmolens. Er moeten accucentrales worden gebouwd om de energie op te slaan.

Onder het thema energie vinden jongeren duurzaam vervoer (n=54) en innovatief (n=23) vervoer belangrijk. Ze willen dat alle voertuigen elektrisch worden en dat die betaalbaar zijn. Een alternatief dat jongeren noemen is dat mensen fietsen of het openbaar vervoer gebruiken. In de toekomst willen jongeren ook innovatieve vervoersmethoden zoals vliegende auto's, zelf kunnen vliegen of een hyperloop.

Naast nieuw vervoer, willen ze ook dat er nieuwe vormen komen om energie op te wekken (n=24) (figuur 6). Ze dragen bijvoorbeeld het idee aan dat menselijke beweging energie opwekt die opgeslagen kan worden in kleding. Jongeren willen dat alle gebouwen in de toekomst duurzaam zijn (n=4). Een andere vorm van duurzame energie die jongeren noemen is kernenergie (n=2).

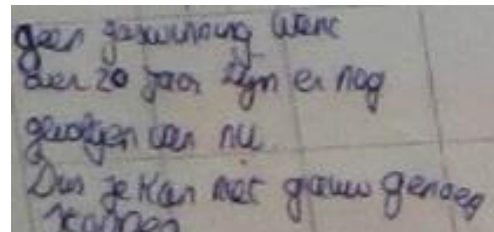
Figuur 6. Nieuwe vorm van energie opwekken.

7) Aardbevingen

De jongeren in Groningen dragen de aardbevingen aan als belangrijk thema (n=99). Ze willen dat de gaswinning wordt teruggebracht (n=46) (figuur 7). Mensen moeten stoppen met het gebruiken van gas, vinden ze. Ze willen dat de huizen in de regio aardbevingsbestendig zijn (n=45) en dat er geen aardbevingen meer zijn (n=36). Ze willen zich veilig voelen. Ze vinden het belangrijk dat de schade die is en wordt veroorzaakt door de aardbevingen goed wordt afgehandeld (n=20). Zo willen ze een sneller en makkelijker schadeafhandelingsproces met een vergoeding voor alle schade. Kinderen willen meebeslissen over tijdelijke huisvesting als hun huis herbouwd of gerepareerd moet worden. Over de tijdelijke opvang noemen ze dat je er je eigen plek van moet mogen maken en dat je huisdieren mee moeten mogen.

Jongeren vinden veilige huisvesting belangrijk.

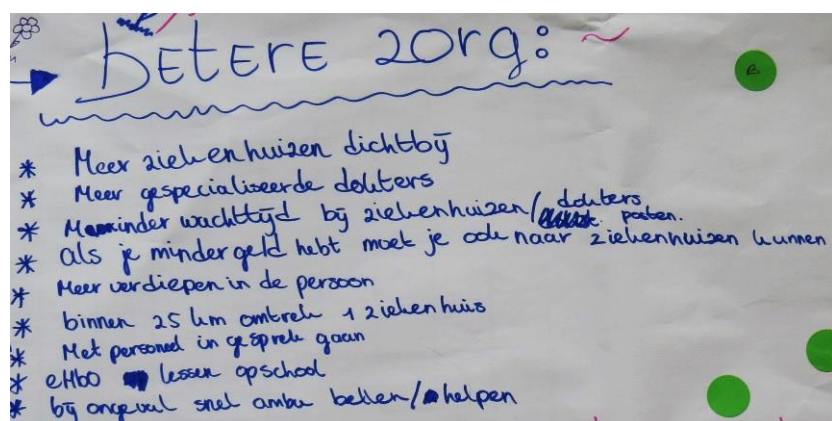
Ze willen veilige huizen (n=17), duurzame huizen (n=16) en moderne huizen (n=7). Een veilig huis noemen ze een huis waar je geen last hebt van aardbevingen, waar geen geweld is en niet wordt ingebroken. Ze vinden het belangrijk dat huizen goed geïsoleerd zijn, duurzaam gebouwd zijn en werken op groene energie. Tot slot willen ze graag huizen met slimme technologie.

Figuur 1. Gaswinning en aardbevingen moeten stoppen.

8) Gezondheid

Het thema gezondheid komt uit verschillende onderwerpen naar voren als een belangrijk thema (n=95). Jongeren vinden goede zorg belangrijk (n=38). Ze willen dat de zorg goedkoper en bereikbaar is in de

Figuur 8. Goede zorg.

toekomst in 2040. Zo willen ze meer ziekenhuizen in de regio en geen lange wachttijden in de zorg (figuur 8). Ze willen dat burgers op meer manieren kunnen bijdragen om de druk in de zorg te verlichten, bijvoorbeeld door mantelzorgers. Ook de psychische zorg moet in de

toekomst beter georganiseerd zijn. Voor ouderen willen ze voldoende instellingen en goede zorg. De jongeren vinden een goede gezondheid belangrijk (n=37). De jongeren noemen daarbij ook het belang van geestelijke gezondheid, ze vinden liefde, geluk en genieten van het leven belangrijk. Ze brengen een goede gezondheid in verband met een gezonde leefstijl, onder meer geen alcohol drinken onder je achttiende.

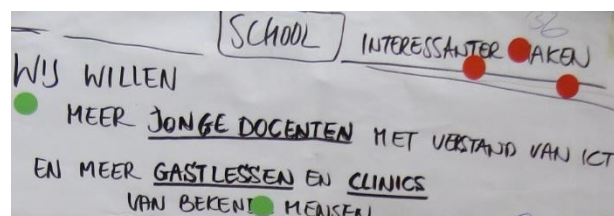
Daarnaast reiken jongeren eten aan als een belangrijk onderwerp (n=33). Ze willen dat er voldoende eten is voor iedereen. Ze vinden het belangrijk dat mensen duurzaam en gezond eten. Dit moet volgens hen gestimuleerd worden door middel van de prijzen. Daarnaast willen jongeren meer fastfoodrestaurants in de regio. Een focusgroep noemt dat eten niet altijd gezond hoeft te zijn.

Onder het thema gezondheid dragen jongeren aan dat er in de toekomst minder gerookt moet worden (n=18) en minder drugs gebruikt en verhandeld moet worden (n=8). Een aantal focusgroepen reikt het onderwerp seks aan (n=5). Ze vinden veilige seks belangrijk. Daarnaast noemen ze manieren om het plezier in seks te verhogen zoals dildo's en glijmiddel in de smaak van Oreokoekjes.

9) Onderwijs

Onderwijs is een belangrijk thema voor jongeren (n=73). Ze vinden het belangrijk dat de kwaliteit van het onderwijs hoog is (n=45). Er moeten voldoende scholen in de buurt zijn met voldoende, goed opgeleide docenten. In de toekomst willen ze betere begeleiding krijgen van docenten, die oog hebben voor de individuele jongeren. Ze vinden het belangrijk dat docenten jongeren goed behandelen en dat jongeren respect hebben voor docenten. Ze vinden dat de werklust van docenten beter verdeeld moet worden. De jongeren willen daarnaast een grotere keuze in vervolgoopleidingen in de regio.

Jongeren dragen aan dat het onderwijs vernieuwd kan worden (n=39) (figuur 9). Ze willen meer praktijk in het onderwijs en zelf kunnen kiezen wat ze leren. De ideeën voor de invulling van het onderwijs die jongeren noemen zijn uiteenlopend. Ze willen meer lessen gericht op milieu, beweging, de zorg en technologie. De organisatie van het onderwijs kan volgens de jongeren veranderen door lessen later te laten beginnen en geen boeken meer te gebruiken. Ze willen

Figuur 9. Eigen inbreng onderwijs.

dat in de toekomst je schoolniveau minder bepalend is voor de baan die je krijgt, door in de praktijk bij te kunnen leren.

Tot slot vinden jongeren burgerschapsvorming belangrijk (n=3). Ze willen graag leren over digitale veiligheid, de samenleving en leefstijl. Ze willen praktische lessen over zelfstandig leven.

10) Financiën

Uit de data komt ook financiën naar voren als een thema dat jongeren belangrijk vinden (n=59). Ze vinden het belangrijk dat de bevolking het

A photograph of a piece of paper with the handwritten text 'Leuk Werk, iedereen blij!' in green ink.

Figuur 2. Werk.

financieel goed heeft (n=35). In de toekomst in 2040 willen ze dat goederen goedkoper zijn en dat mensen een goed inkomen hebben. Er is dan geen armoede meer. Werk vinden de jongeren belangrijk (n=33). Ze willen voldoende kansen op werk en goede banen met een goed salaris. Ze vinden het belangrijk dat werken leuk is (figuur 10). Ook willen ze dat er een goed pensioen wacht aan het eind van de loopbaan. Er moeten voldoende bijbanen zijn voor jongeren. Jongeren noemen geld als een belangrijk middel om hun wensen voor de toekomst te realiseren (n=10). Ze willen meer geld voor hun omgeving en meer zakgeld voor zichzelf.

11) Participatie

Jongeren dragen aan dat ze het belangrijk vinden dat ze kunnen participeren (n=59). Ze vinden het belangrijk dat mensen gehoord worden en hun mening kunnen geven (n=27). Jongeren en kinderen willen dat er naar hen geluisterd wordt door de overheid, door hun ouders en andere volwassenen. Jongeren willen graag meebeslissen (n=21). Ze willen iets te zeggen hebben over maatschappelijke kwesties, bijvoorbeeld via een kinderregering (figuur 11). Op kleinere schaal willen ze hun ideeën kunnen voorleggen aan de gemeente en aan de school waar ze naartoe gaan. Kinderen in Groningen

A photograph of a piece of paper with handwritten text in red ink: 'als er een kinderregering is kan je dus alle ideeën die je vandaag al bedacht hebt inbrengen dus gebezuwt het miss. ook'. There is a red arrow pointing from the text to a small drawing of a box.

Figuur 3. Jongeren willen meebeslissen.

willen meebeslissen over de aanpak van de aardbevingsproblematiek. Ze geven aan dat jongeren bereikt kunnen worden via enquêtes op school en op evenementen. Jongeren

vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen en mee kan komen (n=16). Faciliteiten moeten voor iedereen beschikbaar zijn en iedereen moet zijn steentje bijdragen in maatschappelijke kwesties. Met 'iedereen' bedoelen ze kinderen, volwassenen, burgers, bedrijven en overheid.

De jongeren vinden goed contact met de overheid en politiek belangrijk (n=16). Ze willen juiste informatie, meebeslissen, dat beloftes worden nagekomen en dat er wordt doorgepakt in de uitvoering. De jongeren geven aan dat ze graag vertrouwen in de overheid willen hebben. Ze vinden het belangrijk om gehoord te worden door de overheid (n=11). Ze willen dat de overheid beter naar haar burgers luistert.

Discussie

Deze studie is opgezet om te onderzoeken wat jongeren uit het aardbevingsgebied belangrijk vinden voor hun toekomst in Groningen. De antwoorden die de jongeren geven laten veel overeenkomsten zien met wat jongeren en kinderen uit andere landen belangrijk vinden voor hun toekomst (Holden, Joldoshalieva & Shamatov, 2008; Huh, 2008; Naval & Reparaz, 2008; Dean, 2008; Ginsburg, Alexander, Hunt, Sullivan & Cnaan, 2002). Evenals kinderen uit andere landen vinden de jongeren uit Groningen milieu en duurzaamheid belangrijk, financiële zekerheid en kansen op een goede baan, onderwijs, sociale contacten en goed met anderen omgaan. Kenmerkend voor dit onderzoek is de nadruk op voorzieningen en recreatie in de buurt en de nadruk op zorgen in verband met de aardbevingen. Deze uitkomsten zijn te verklaren doordat de regio Noordoost-Groningen kampt met leefbaarheidsproblemen en aardbevingen veroorzaakt door gaswinning. De twee thema's leefbaarheid en aardbevingen werden in de inleiding al geïntroduceerd als typerende, omgevingsgebonden problemen waar de regio mee te maken heeft en zijn in de resultaten terug te zien in wat de jongeren belangrijk vinden voor hun toekomst in Groningen. Deze resultaten onderschrijven resultaten uit eerder onderzoek, waaruit blijkt dat verschillen in toekomstbeelden van jongeren met name tot uiting komen in de toekomstbeelden voor de lokale regio (Holden, Joldoshalieva & Shamatov, 2008). Het belang van het onderzoeken van gedachten van jongeren over de toekomst wordt door Hicks (2002) beschreven. Hij schrijft dat beelden van de toekomst een kritische maatstaf zijn voor het welzijn van een maatschappij, ze bieden een inkijk in het heden. Vragen naar wat jongeren belangrijk vinden voor hun toekomst, is dus ook vragen naar wat hen nu bezighoudt. Het belang dat de jongeren hechten aan leefbaarheid en veiligheid in de toekomst in Groningen weerspiegelt de huidige problemen in de regio.

De jongeren laten zien dat ze een goed begrip hebben van wat er zich om hen heen afspeelt. Dit blijkt uit wat de jongeren zeggen over de aardbevingen, leefbaarheid en persoonlijke financiële problemen die in de regio spelen, maar het blijkt ook uit het belang dat ze hechten aan technologie en groene energie. Opvallend is dat meer dan de helft van de focusgroepen schrijft over natuur, milieu en energie. Deze onderwerpen zijn erg actueel, met name onder jongeren, die wereldwijd klimaatdemonstraties organiseren (Verenigde Naties, 2019). Dat veel focusgroepen klimaatgerelateerde onderwerpen belangrijk vinden kan verklaard worden doordat jongeren door hun leeftijdsgenoten beïnvloed worden. De

invloed van leeftijdsgenoten op jongeren is al veelvuldig onderzocht, waaronder gedragsbeïnvloeding wanneer jongeren zich met een groep identificeren (Kiesner, Cadinu, Poulin & Bucci, 2002). Volgens Bandura en Cherry (2019) beïnvloeden en inspireren jongeren elkaar wereldwijd via internet en *social media* op effectieve wijze om het heft in eigen handen te nemen om negatieve klimaateffecten te bestrijden. De jongeren uit Groningen geven daarnaast aan een belangrijke prikkel te hebben om bij te dragen aan groene energie en duurzaamheid in de regio. Dit biedt namelijk een alternatief voor het gebruik van het gas dat de woningen om hen heen beschadigt. Tot slot wordt in de provincie Groningen sinds een aantal jaren veel ingezet op technologische en duurzame innovatie, waardoor er in deze sector veel baankansen zijn (Provincie Groningen, z.d.). In een regio waar relatief veel armoede en werkloosheid voorkomt (Nationaal Programma Groningen, 2018), is het voor te stellen dat jongeren die daar willen blijven wonen zich interesseren voor een carrière in deze sector.

Daarnaast komt burgerschapsvorming van de jongeren naar voren uit de resultaten. Sherrod, Flanagan en Youniss (2002) definiëren burgerschap bij jongeren als het zich committeren aan een groep groter dan zichzelf, zoals de maatschappij. Hetzelfde onderzoek beschrijft in het kader van burgerschapsvorming dat jongeren enthousiast zijn om bij te dragen in de maatschappij en om hun mening te kunnen geven en te besluiten over maatschappelijke kwesties. In dit onderzoek komt dit sterk naar voren onder de thema's normen en waarden, gezondheid en milieu. De jongeren zijn bezig met het vormen van overtuigingen over de maatschappij en zichzelf, zoals een milieubewuste samenleving en een gezonde leefstijl. Dit past bij de levensfase van adolescentie waarin een persoon bezig is met het vormen van de identiteit (Erikson, 1950).

Jongeren willen participeren binnen alle systemen van het sociaal-ecologisch model van Bronfenbrenner (1979). Hun burgerschapsvorming komt in de resultaten tot uiting op alle niveau's. Zo krijgen de jongeren goed mee wat er om hen heen gebeurt (microsysteem). Een voorbeeld van een interactie tussen microsystemen is dat jongeren willen bepalen over de regels van hun hangplek en hoe die hangplek eruit ziet (mesosysteem). Op het niveau van het exosysteem willen ze meebeslissen over het curriculum op school, over schadeafhandeling bij aardbevingsschade, willen ze een bijdrage leveren in de gezondheidszorg, zich inzetten voor kwetsbare mensen en willen ze bijdragen aan een beter milieu. Daarnaast willen ze betrokken zijn bij het landelijk beleid en noemen ze normen en

waarden zoals respect hebben voor elkaar en veiligheid (macrosysteem). Ze willen kortom actief participeren in maatschappelijke kwesties, met name op het niveau van beleid dat hen direct beïnvloedt. Wat daarbij opvalt is dat de jongeren creatieve 'out-of-the-box'-veranderingen aandragen voor deze kwesties. Gregory en Greenway (2017) stellen dat jongeren meer creatieve en contra-intuïtieve ideeën aandragen dan volwassenen. Jongeren in dit onderzoek dragen bijvoorbeeld aan dat orde wordt gehandhaafd door robotagenten en dat de oceaan wordt schoongemaakt door een enorme stofzuiger. De jongeren laten daarmee zien dat ze zich bij het denken in oplossingen niet laten beperken door al bestaande mogelijkheden.

Jongeren dragen met name ideeën aan die in het exosysteem spelen, zaken die henzelf dagelijks direct raken. Ze hebben concrete ideeën over de omgevingsgebonden problemen, bijvoorbeeld in het soort voorzieningen en recreatie waar ze behoefte aan hebben. Ze willen graag bijdragen aan de uitvoering van beleid, met name bij zaken die henzelf betreffen zoals onderwijs en recreatie. Daarnaast blijken jongeren wat betreft de klimaatcrisis zeer gemotiveerd om zelf bij te dragen aan oplossingen. Investerings in de regio kunnen zich richten op deze motivatie en ideeën van jongeren.

Beperkingen en krachten van het onderzoek

Dit onderzoek had tot doel om de breedte van de wensen van jongeren voor hun toekomst in Groningen in kaart te brengen. In de data is saturatie opgetreden, waardoor het aannemelijk is dat er geen nieuwe wensen zouden worden toegevoegd wanneer er meer jongeren hadden deelgenomen. Het is daarom aannemelijk dat de data weerspiegelt wat de jongeren in het Gronings aardbevingsgebied belangrijk vinden voor hun toekomst in Groningen. Een aantal beperkingen van dit onderzoek zijn er echter wel. De onderzoeksgroep bestond voornamelijk uit eerste- en tweedeklassers die overwegend vmbo deden, dit kan de resultaten gekleurd hebben. Er moet daarom voorzichtigheid worden betracht met het generaliseren van de resultaten naar jongeren uit hogere klassen en hogere onderwijsniveau's. Dit onderzoek is wel representatief voor eerste- en tweedeklassers jongeren uit Groningen.

Daarnaast is de proportieovereenstemming van het coderingsproces niet hoog (72,6%). Algemene consensus is dat de overeenstemming 70% of hoger moet zijn, een score dichterbij 90% is echter gewenst (Stemler, 2004). De verschillen in toegekende codes aan

een quote op het eerste en tweede codeermoment zitten voornamelijk in dat er op het tweede codeermoment meer codes aan een quote werden toegekend dan op het eerste moment. Een verklaring waarom de proportieovereenstemming niet hoger is uitgevallen is dat er sprake is geweest van toegenomen inzicht tijdens het coderen doordat de onderzoeker op het tweede codeermoment langer in aanraking is geweest met de data. Daardoor werden meer verbanden gezien en werd er breder geïnterpreteerd waardoor vaker meer codes werden toegekend op het tweede codeermoment ten opzichte van het eerste codeermoment. Daarbij bestond het codeboek uit 82 codes waarvan sommige codes dicht bij elkaar lagen. Bij sommige quotes hadden deze codes wel een discriminerende functie, maar bij andere quotes lagen de codes meer in elkaars verlengde. Dit kan verklaren dat aan een quote op het ene moment meer codes werden toegekend dan op het andere moment. Desondanks is de invloed hiervan beperkt gebleven voor het schrijven van de resultaten omdat daarbij de verbanden tussen de codes juist uitgediept werden.

Beleidsmakers en politici kunnen deze studie naslaan om te zien waar onder jongeren draagvlak voor is. Jongeren geven in dit onderzoek aan dat ze een rol voor zichzelf zien in maatschappelijke kwesties zoals de druk op de zorg en klimaatproblematiek. Ook willen ze in het algemeen graag gehoord worden en meedenken bij besluitvormingsprocessen. Een implicatie van dit onderzoek voor beleidsmakers en politici kan zijn dat jongeren gaan participeren bij beleidsvorming. Jongeren kunnen daarin bijdragen doordat ze concrete wensen hebben voor hun toekomst. Ook bij de uitvoering van beleid zien jongeren een rol voor zichzelf. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de motivatie van jongeren om te participeren vooral in het exosysteem ligt. In de praktijk betekent dit vaak het domein van de lokale overheid. Dit sluit aan bij onderzoek waaruit blijkt dat participatie van kinderen het meest zichtbaar is op lokaal overheidsniveau, vergeleken met nationaal overheidsniveau (Crowley, 2015). Ook Unicef schrijft in een notitie dat participatie van kinderen juist op lokaal overheidsniveau van grote meerwaarde is, doordat dit niveau dicht bij het leven van kinderen staat (Unicef, 2019).

Voor de lokale overheid in Groningen kunnen de concrete ideeën van de jongeren uit dit onderzoek over leefbaarheid en aardbevingsproblematiek des te meer van waarde zijn, aangezien de regio investeert in deze thema's (Nationaal Programma Groningen, 2018). De jongeren laten zien dat zij deze thema's belangrijk vinden en hierover gehoord willen worden.

Ook kan deze studie als pilot inzicht geven in wat jongeren in het algemeen belangrijk vinden voor hun toekomst. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op wat jongeren landelijk belangrijk vinden voor hun toekomst. De opzet van dit onderzoek was om de breedte van de wensen van jongeren voor de toekomst in kaart te brengen. Interessant zou zijn om onderzoek te doen waarbij deze wensen gekoppeld kunnen worden aan bepaalde kenmerken van de jongeren. Tevens zou vervolgonderzoek de diepte in kunnen gaan naar de achterliggende verklaringen waarom jongeren de aangedragen thema's belangrijk vinden.

Conclusie

De vraag die in dit onderzoek centraal staat is wat jongeren uit het aardbevingsgebied in Groningen belangrijk vinden voor hun toekomst in Groningen. De jongeren uit het onderzoek hebben elf thema's aangedragen die ze belangrijk vinden. Op volgorde van door hoeveel focusgroepen ze zijn genoemd zijn dit: natuur, leefbaarheid, recreatie, normen en waarden, milieu, energie, aardbevingen, gezondheid, onderwijs, financiën en participatie. De thema's die de jongeren belangrijk vinden komen grotendeels overeen met thema's die jongeren uit andere landen aanreiken. Desondanks valt op dat de jongeren uit Groningen zich bezighouden met de thema's leefbaarheid en aardbevingen. Dit is te verklaren vanuit de achtergrond van aardbevingen door gaswinning in de regio en door bevolkingskrimp en problemen met de leefbaarheid ten gevolge daarvan. Opvallend is dat relatief veel focusgroepen de thema's natuur, milieu en energie aandragen. Dit kan verklaard worden door de invloed van leeftijdsgenoten, door het alternatief dat groene energie biedt voor de gaswinning die de aardbevingen veroorzaakt en door de baankansen die de regio in de energiesector biedt. Tot slot zijn jongeren bezig met burgerschapsvorming op alle niveaus van het sociaal-ecologisch model van Bronfenbrenner (1979). De jongeren willen actief participeren in de maatschappij. Dit onderzoek kan gebruikt worden door beleidsmakers en investeerders die zich bezig houden met leefbaarheid of toekomstvisie van de regio Groningen, met name omdat de jeugd van nu de investeringen in de toekomst het langst zal genieten.

Referenties

Bandura, A., & Cherry, L. (2019). Enlisting the power of youth for climate change [advance online publication]. *American Psychologist*. <http://dx.doi.org/10.1037/amp0000512>

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Byrne, B. & Lundy, L. (2015). Reconciling children's policy and children's rights: Barriers to effective government delivery. *Children & Society*, 29(4), 266-276. DOI:10.1111/chso.12045

Cossar, J., Brandon, M., & Jordan, P. (2014). 'You've got to trust her and she's got to trust you': Children's views on participation in the child protection system. *Child and Family Social Work*, 21(1), 103-112. Doi:10.1111/cfs.12115

Crowley, A. (2015). Is anyone listening? The impact of children's participation on public policy. *International Journal of Children's Rights*, 23, 602-621.

Dean, B. (2008). Pakistani children want a better future. *Citizenship Teaching and Learning*, 4(2), 43-57.

De Kinderombudsman. (2017). *Vaste grond gezocht: Kinderen en jongeren in het aardbevingsgebied* (Report no. KOM/010/2017). Geraadpleegd via <https://www.dekinderombudsman.nl/publicaties>

Drakeford, M., Scourfield, J., Holland, S., & Davies, A. (2009). Welsh children's views on government and participation. *Childhood*, 16, 247-264.

Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York, NY: Norton.

Ginsburg, K. R., Alexander, P. M., Hunt, J., Sullivan, M., & Cnaan, A. (2002). Enhancing their likelihood for a positive future: Focus groups reveal the voice of inner-city youth. *Pediatrics*, *109*(6), 1-9.

Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for qualitative research*. Chicago, IL: Aldine.

Gregory, J. P., & Greenway, T. S. (2017). The underlying architecture of the creative worlds of children: Young persons from the UK and China unwittingly generate more concepts that violate ontological category structure than do older adults during an exemplar-generation task. *The Journal of Creative Behavior*, *53*(3), 349-362.

Hart, R. A. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship* (report no. 4). Geraadpleegd via Unicef Office of Research website: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf

Hicks, D. (2002). *Lessons for the Future: The Missing Dimension in Education*. England, London: RoutledgeFalmer.

Holden, C., JoldoShalieva, R., & Shamatov, D. (2008). I would like to say that things must get better: Young citizens from England, Kyrgyzstan and South Afrika speak out. *Citizenship Teaching and Learning*, *4*(2), 6-17.

Horwath, J., Kalyva, E., & Spyru, S. (2011). "I want my experiences to make a difference": Promoting participation in policy-making and service development by young people who have experienced violence. *Children and Youth Services Review*, *34*, 155-162.

Huh, H. (2008). I hope Korea will be reunified again: Listening to Korean children. *Citizenship Teaching and Learning*, *4*(2), 18-30.

Kiesner, J., Cadinu, M., Poulin, F., & Bucci, M. (2002). Group identification in early adolescence: Its relation with peer adjustment and its moderator effect on peer influence. *Child Development, 73*(1), 196-208.

Nationaal Programma Groningen. (2018). *Startdocument Nationaal Programma Groningen: Bouwstenen voor een Nationaal Programma*. Geraadpleegd via <https://www.nationaalprogrammagoningen.nl/downloads/>

Naval, C., & Reparaz, C. (2008). Spanish children's concerns for the future. *Citizenship Teaching and Learning, 4*(2), 31-42.

Provincie Groningen [bijdrage energietransitie]. (z.d.). Opgevraagd op 12 maart 2020 van <https://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/energietransitie/>

Sherrod, L. R., Flanagan, C., & Youniss, J. (2002). Dimensions of citizenship and opportunities for youth development: The what, why, when, where, and who of citizenship development, *Applied Developmental Science, 6*(4), 264-272. DOI: 10.1207/S1532480XADS0604_14

Shier, H., Méndez, M. H., Centeno, M., Arróliga, I., & González, M. (2014). How children and young people influence policy-makers: Lessons from Nicaragua. *Children & Society, 28*, 1-14. DOI:10.1111/j.1099-0860.2012.00443.x

Sociaal Planbureau Groningen [bijdrage monitor leefbaarheid]. (z.d.). Opgevraagd op 12 maart 2020 van <https://sociaalplanbureaugroningen.nl/bevolking/ontgroening-en-vergrijzing/>

Stemler, S. E. (2004). A comparison of consensus, consistency, and measurement approaches to estimating interrater reliability. *Practical Assessment, Research & Evaluation, 9*, 1-11. DOI:10.7275/96jp-xz07

Timmerman, G. (2009). Youth policy and participation: An analysis of pedagogical ideals in municipal youth policy in the Netherlands. *Children and Youth Services Review, 31*, 572-576.

Unicef (2019). *Child participation in local governance*. Geraadpleegd via <https://www.unicef.org/sites/default/files/2019-12/UNICEF-Child-Participation-in-Local-Governance.pdf>

Verenigde Naties (1989). *Verdrag inzake de rechten van het kind*. Geraadpleegd via <https://wetten.overheid.nl/BWBV0002508/2002-11-18>

Verenigde Naties [nieuwsbericht]. (21 september 2019). Opgevraagd op 27 april 2020 van <https://news.un.org/en/story/2019/09/1046962>

Verenigde Naties Comité van de Rechten van het Kind (2013). *General comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration* (Report no. CRC /C/GC/14). Geraadpleegd via <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>

Zijlstra, E., Cuijpers, M., ten Brummelaar, M., Post, W., van Balkom, I., & Flapper, B. (2019). *Een veilig huis, een veilig thuis?: Een kwalitatief onderzoek naar het welbevinden en de leefomgeving van kinderen en jongeren in het Gronings gaswinningsgebied*. Geraadpleegd via <https://www.groningsperspectief.nl/wp-content/uploads/2019/03/Rapport-Veilig-huis-Veilig-Thuis-RUG-digitaal.pdf>